הטוב והמטיב. אבל אשיעי לחם ואשיעי בשר אין מברכין הטוב והמטיב דווקא אין לאיש כיה מרכי לשעיד ומשמח מברכין הטוב והמטיב אבל בשר ולחם לא ופרשב"ם בערבי פסחים (דף קא. ושם) דדוקא כשהאחרון משובח מברכים הטוב והמטיב אבל בכיוצא בו לא [מ]אך בירושלמי[א] דכיון מברכין א"ר אבא בר רב הונא לברך לברך על יין חדש ויש שיעור יין א"ל לברך שיעור מקום לריך לברך היסח הדעת כשיעור מקום משמע דוקא כשהאחרון יש דעדיף טפי ור"ת פי' דאפי' אין האחרון עדיף רק אלא ישתנה לגריעותא יותר מדאי (מ) ומסיים בה רבי על כל חבית וחבית שהיה פותח היה מברך הטוב והמטיב ומשמע דלא קפיד אם האחרון משובח אם לאו אע"ג דיש לחדכר בסוף מ"מ נימא דרבי פליג עליה ולפרשב"ם יעמידנה להך דרבי במסופק אם האחרון טוב ומספק היה מברך על כל אחד שמא משובח הוא אך ר"ת מפרש דעובדא דרבי בא לחלק ב לדפי' וי"מ דהוה דחדש ויש מיירי בברכת בורא פרי הגפן דומיא דשיעור מקום דגמר הכי אבל לא מלינו כן בגמרא שלנו[ש]:

התם דאיכא בני חבורה דשתו בהדיה. וה"ה אם אשתו ובניו עמו אבל יחיד לא ואפילו שהחיינו אין מברך יחיד על שיעור יין דלא אשכחן יחיד שמברך שהחיינו רק אחדתא וכן כל פרי חדש כשאכלו מברך שהחיינו כדאמרינן בסוף בכל מערבין[ג] (עירובין מ:): **ורבי** יוחנן **אמר אפי'** קנה ביוצא בהם. והלכתא כר' יוחנן אליבא דלישנא בתרא אפילו קנה והדר קנה שהיו לו כלים חדשים כיולא בהו לריך לברך דקי"ל כרבי יוחנן לגבי דבר מב"ש דלגבי רב[ד] הלכתא כוותיה ואומר ר"י דוקא בבגדים חשובים דומיא דבית חדש נקט כלים חדשים אבל שאינם חשובים כ"כ כמו מנעלים ואנפליות וחלוק וכיולא בהן אין לריך לברך בירושלמי א"ר חייא בר אבא לא אבל אם לא סוף דברים חדשים אלא אפי' שחקים כאילו חדשים הן ר' יעקב בשם רבי חייא בר אבא אמר קנה אומר שהחיינו ניתן לו אומר הטוב והמטיב לבם בגדים אומר מלבים ערומים וא"ע בגמרא שלנו אלא אבל אשכחן הטוב והמטיב אלא בדאיכא אחרינא בהדיה: אמר

תנו רבנן [א]הרואה חמה בתקופתה לבנה [א] בגבורתה וכוכבים במסילותם ומזלות כסדרן אומר ברוך עושה בראשית [ב]ואימת הוי אמר אביי כל כ"ח שנין והדר מחזור ונפלה תקופת ניסן בשבתאי באורתא דתלת נגהי ארבע: ר' יהודה אומר הרואה הים וכו': לפרקים עד כמה אמר רמי בר אבא א"ר יצחק [ג]עד שלשים יום ואמר רמי בר אבא א"ר יצחק הרואה פרת אגשרא דבבל אומר ברוך עושה בראשית [ד]והאידנא דשניזוה פרסאי מבי שבור ולעיל רב יוסף אמר מאיהי דקירא ולעיל ואמר רמי בר אבא הרואה דגלת אגשרא דשביסתנא אומר ברוך עושה בראשית מאי [ה]חדקל א"ר אשי שמימיו חדין וקלין מאי [ו]פרת שמימיו פרין ורבין ואמר רבא האי דחריפי בני מחוזא משום דשתו מיא דדגלת האי דגיחורי משום דמשמשי ביממא והאי דנידי עינייהו משום דדיירו בבית אפל: על הגשמים כו': ועל הגשמים הטוב והמטיב מברך [ז]והא"ר אבהו ואמרי לה במתניתא תנא [ח]מאימתי מברכין על הגשמים משיצא חתן לקראת כלה מאי מברכין אמר רב יהודה [ט]מודים אנחנו לך על כל טפה וטפה שהורדת לנו ורבי יוחנן מסיים בה הכי אילו פינו מלא שירה כים וכו' אין אנו מספיקין להודות לך ה' אלהינו עד תשתחוה [ב] בא"י רוב ההודאות רוב ההודאות ולא כל ההודאות אמר רבא אימא האל ההודאות א"ר פפא הלכך [י]נימרינהו לתרוייהו רוב ההודאות והאל ההודאות ואלא קשיא ל"ק הא דשמע משמע הא דחזא מחזי דשמע משמע היינו בשורות טובות ותנן על בשורות טובות אומר ברוך הטוב והמטיב אלא אידי ואידי דחזי מחזי ולא קשיא הא דאתא פורתא הא דאתא טובא ואב"א הא והא דאתא טובא ולא קשיא [יא]הא דאית ליה ארעא הא דלית ליה ארעא אית ליה ארעא הטוב והמטיב מברך והא [יב](תנן) בנה בית חדש וקנה כלים חדשים אומר ברוך שהחיינו והגיענו לזמן הזה [ג] שלו ושל אחרים אומר הטוב והמטיב לא קשיא [יג]הא דאית ליה שותפות הא דלית ליה שותפות והתניא [יד]קצרו של דבר על שלו הוא אומר ברוך שהחיינו וקיימנו על שלו ועל של חבירו אומר ברוך הטוב והמטיב וכל היכא דלית לאחרינא בהדיה לא מברך הטוב והמטיב והתניא אמרו ליה ילדה אשתו זכר אומר ברוך הטוב והמטיב התם נמי דאיכא אשתו בהדיה דניחא לה בזכר ת"ש [יז]מת אביו והוא יורשו בתחלה אומר ברוך דיין האמת ולבסוף הוא אומר ברוך הטוב והמטיב התם נמי דאיכא אחי דקא ירתי בהדיה ת"ש [יז]שינוי יין א"צ לברך [יח]שינוי מקום צריך לברך וא"ר יוסף בר אבא א"ר יוחנן [יט]אע"פ שאמרו שינוי יין א"צ לברך אבל אומר ברוך הטוב והמטיב התם נמי [כ]דאיכא בני חבורה דשתו בהדיה: [כא]בנה בית חדש וקנה כלים חדשים וכו': א"ר הונא לא שנו אלא שאין לו כיוצא בהן אבל יש לו כיוצא בהן א"צ לברך ור' יוחנן אמר [כב]אפילו יש לו כיוצא בהן צריך לברך מכלל

קשיא לך בנה בית חדש אומר שהחיינו לא קשיא ההוא דבנה בית חדש שאין לו שותפות בה ועליה מברך שהחיינו אבל בגשמים בדאית ליה ארעא טובה שיש לו שותפות בה היא שהרי כל מי שיש לו קרקע שותף עמו בטובה זו: **והתניא**: **קלרו של דבר.** [ה] כלומר כללו של דבר: **ולכסוף הוא אומר הטוב והמטיב.** על בשורת הישועה שנאמרה לו ירושה מאביו שכן בשרוהו מת אביו ויורשו כלומר הגיע נכסיו: **שינוי יין.** שמה יין בסעודה והביאו לו יין אחר טוב מן הראשון אין צריך לברך בורא פרי הגפן: **שינוי מקום.** יצא מבאן והלך לבית אחר והביאו לו יין: **ר"י אמר אפילו יש לו כיוצא בהן.** מירושה הוחיל ולענין קנינה מדם הוא אצלו צריך לברך: דקנה

בתחלת המחזור ב"ח שנופלת התקופה (על) [של] ניסן באורתא דתחלתה נגהי ארבע בכוכב שבתי בתחלת בריאתה. תנו רבנן הרואה חמה בתקופתה כוכבים ומזלות כסדרן אומר ברוך עושה מעשה בראשית. ירושלמי אומר רב הונא הדה דאיתמר בימות הגשמים ולאחר שלשה ימים שנאמר ועתה לא ראו אור בהיר הוא בשחקים ורוח עברה וחטהרם. פירוש זה שאומר חמה בתקופתה וכוכבים ומזלות כסדרן, בימות הגשמים בעת שהיו שלשה ימים מעוננים ולא נראתה חמה בהם ולא כוכבים. אותה העת צריכין לברך עליהן בעת שיתראו, וזולתי זו העת לא. על הגשמים ועל הבשורות טובות כולי. ירושלמי מה ראו לסמוך בשורות טובות ליירדת

עין משפט נר מצוה

סג א מיי' פ"י מהלכות ברכות הל' יח סמג עשין מז טוש"ע א"ח סי' רכט סעיף ב:
סד ב מיי' שם הל' טו סמג שם טוש"ע א"ח סי' רים סעיף ג וסי' רכד סעיף יב:
סה ג ע"ש א"ח סי' רכח סעיף ב:
סו ד מיי' שם הלכה ו סמג שם טוש"ע א"ח סי' רכח סעיף ח:
סז ה ו ז ח מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעיף ב:
סח ט מיי' שם הל' ז סמג שם טוש"ע א"ח סי' רכב סעיף ח:
סט י טוש"ע א"ח סי' רכב סעיף ח:
ע כ מיי' וסמג שם טוש"ע שם סעיף ב:
עא ל מיי' פ"ד מהלכות ברכות הל' ג סמג שם טוש"ע א"ח סימן קצח סעיף ח:
עב מ מיי' שם הלכה ט סמג שם טוש"ע א"ח סי' קצה סעיף ח:
עג נ מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד:
עד ס מיי' פ"י מהלכות ברכות הל' ח סמג שם טוש"ע א"ח סי' רכב סעיף ב:
ע (מיי' שם):

תורה אור השלם

ז. וְשֵׁם הַנָּהָר הַשְּׁלִישִׁי חִדֶּקֶל הוּא הַהֹלֵךְ קִדְמַת אַשּׁוּר וְהַנָּהָר הָרְבִיעִי הוּא פְּרָת: בראשית ב יד

מוסף רש"י

שמימיו פרין ורבין. גנגל ורבה כלא שום מעבר (בכורות נה:) ומנכרים את האדם (בראשית ב יד). משיצא חתן לקראת כלה. שיכלו כל כך שכשטיפה נופלת יוצאה לחרת ונוטלת מנגדה, מפי מורי. ל"פ שהשוקין מקלפין מים, שוק מקלף הוה מקלף מנגדי (תענית ו:). רוב ההודאות ולא כל ההודאות. כלומר רוב ההטלאות אתה קורא להקב"ה ולא כל ההטלאות, והכי משמע ברוך אתה כרוב ההטלאות ולא בכל, אלא כך מוסיף בא"י אמ"ה אל ההטלאות דמשמע כל ההטלאות (שם). רוב ההודאות והאל ההודאות. ברוך אתה כרוב ההטלאות, מברכת ההטלאות, האל של כל ההטלאות משמע, ומתחלה היה משמע רוב ממש ולא מרובות, וכמו כן ניתמנה אל מלך גדול בתשבחות אל ההטלאות, מפי רבי (שם ז:). שינוי יין. שהביאו לו יין מחבית אחרת (פסחים קא.) הם לו טעם משונה אם נרגיש אם (רשב"ם שם). אין צריך לברך. שניה אל היין (פסחים קא.).

רבינו חננאל

מינוט כוכבים שנים, מינוט מזלות שתים. על ההרים ועל הגבעות כולי. אוקימנה אינו מברך אהני כולהי אלא חדא, ב"א ר"י אלהינו מלך העולם עושה בראשית. הרואה את הים הגדול לפרקים. אוקימנה לפרקים אחת לשלשים יום. אמר ר' יהושע בן לוי הרואה רקיע בטהרה אומר ברוך (עושה רקיע בטהרה) עושה בראשית. רפרס בר פפא אומר מעת שחרב בית מקדש לא נראה רקיע בטהרה שנאמר אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם. יש מי שאומר הרואה חמה בתקופתה

מסורת הש"ס

ג) (כתובות נה:). ד) תענית ו: ע"ש. ה) (מגילה). ו) פסחים קח:. ז) שבתאלה. ח) [ר"ה ט) (ומגילה). ט) [וכן משמע כל"ל]. ע) [עי' תוס' פסחים קח. ד"ה שינוי יין]. י) [וכ' הוס].

הגהות הב"ח

(מ) תוס' ד"ה הטוב וכו' יחמר מנלה דהכי מסיים בה ר':

גליון הש"ס

גמ' ואימת הוי אמר אביי. בערוך ערך חמה לא סיים לו הגיגרקא ואומם הוי אמר אביי. יומ"ש לתמה כ' פירושים של חמה בתקופה:

הגהות הגר"א

[א] גמ' לבנה בגבורתה וכוכבים בתמילותם ומזלות כסדרן. ג"כ ע' הרי"ף ולא"ש בשהתמה בתמנרוסם בשתם: [ב] שם עד שבשמחה. כ"כ הרימתמו את שתר מלמנו. ניסת ר"ף ולא"ש: [ג] שם (שלו ושל אחרים לומר הטוב והמטיב) תא"ח: [ד] רש"י ד"ה בנה בית חדש עד ד"ה ה"ג. בתתן: [ה] שם ד"ה קלרו של דבר. כלומר כללו של דבר שטוב שלו לומר שהחיינו שלו ושל אחרים טובה והמטיב. כל"ל:

מוסף תוספות

א. בתוס' ר"ש הביא זה בתור ראיה (וכן הגיה הגר"ב וכבר העיר ע"ז החיד"א בספרו פתח עינים והעיר שכ"ה בתוס' ישנים כ"י). ב בתוס' ר"ש כתב. אך יכול רבינו יעקב לומר דעובדא דרבי וכו' פליג עליה (ואולי צריכים לגרוס אצלינו דרבי בא לחלוק). ג ובתוס' ר"ש הוסיף, אבל ע"י שנוי לא מצינו שהחיינו.

לעזי רש"י

רו"ש. אודם.

רבינו נסים

על הגשמי' ועל בשורי' טובות הוא אומר ברוך הטוב והמטיב. גרסי' בגמ' דבני מערבא מה ראו לסמוך בשורות טובות ליירדת גשמים ר' ברכיה בשם ר' לוי על שם מים קרים על נפש עיפה ושמועה טובה וגו' רעיקרה בבראשית דר' אושעיא והכין אמר הוא מה שמרעה כ' הטוב והמטיב:

רבינו חננאל (המשך)

גשמים, על שם שכתוב מים קרים על נפש עיפה ושמועה טובה מארץ מרחק. פירוש משיוצא חתן לקראת כלה. מעת שהשיפה יורדת מן הרקיע על הארץ והמים שעל הארץ שירדו כגשמים מעלין כמין אבעבועות, זה הוא יציאת חתן לקראת כלה, ומברך (מודים) אנחנו לך כולי. ואקשינן וכי על הגשמים הטוב והמטיב מברך והא מודים אנחנו לך כולי מברך. ושקלינן וטרינן ואפיקנה מתניתין בראיכא אחרינא בהדיה דתניא דתנא שלדבר על שלו לבדו אומר שהחיינו, ועל שלו ועל של

מבקופפה. מקום שהיא חוזרת שם לחמלת היקפה היא שעת תליית המאורות ומאז התמילה להקיף ולשמש: **אימת הוי.** אמתה בתקופתה קמי: **כל כ"ח שנים.** של תקופת ניסן [מ]שכשוב כ"ח כשחוזר מחזור גדול של חמה לחיות תקופה טופלת בשעת תליית המאורות בשבתאי היא שעה חמלת ליל ד': **באורבא דשלא נגהי ד'.** שהעריב שמשו של ג' בשבת ויתחיל ליל ד': **נגהי.** ליל כדאמר בפסחים בשמעתא קמייתא (דף ג.) דאיכא דוכתא דקרו לגלילא נגהי: [נ]**שבתאי.** שם שעה דאשונה של ליל ד' שבאותה שעה נתלו מאורות ושבע שעות הן וחוזרות חלילה שנ"ם חנכ"ל חמלת בהקף שדרן של עולם שימני שעות חמלת הלילות כלנ"ם חל"ם. מולאי שבת כוכב. חמלת ליל ב' לדק. חמלת ליל ג' נוגה. חמלת ליל רביעי שבתאי. חמלת ליל ה' חמה. חמלת ליל שני לבנה. חמלת ליל שבת מאדים. וסדר חמלת הימים כעלות השחר חנ"ם כלנ"ם. ותקופה מושכת מחכרתה ז' שעות ומחלה כלומר ממתחרת מחר היום והשעה שנפלה בה חברתה ז' שעות ומחלה הרי שלשים שעות לחרבע תקופות הרי יום ורביע לשנה לד' שנים חמשה ימים לחמת בשמש שאין תקופה טופלת בחמלת הלילה אלא לסוף ד' שנים שהוא ממחזור קטן וז' ממחזורים קטנים לממחזור גדול וסימנך דב"ז הגמ"ו הרי שאינה בתה לחמלת ליל ד' אלא מכ"ח שנים לכ"ח שנים בראש כל מחזור קטן בתה לחמלת הלילה ובראש ממחזור הגדול בתה לתקופה הראשונה שהוא חמלת ליל ד': **אגשרא דבבל אומר ברוך עושה בראשית.** קיש להו שלא נשמה פרת מהלוכו ע"י אדם משם ולמעלה אבל משם ולמטה הסיבוהו בני אדם דרך אחרת: **והאידנא דשניזוה פרסאי.** מלמעלה לגשר אין מבדך עליו עושה בראשית אלא מאיהי דקירא ולעיל. איהי דקירי שם מחוז שהוא על הפרת: **חדין.** חריפין מיא וקלין לשקול במאזנים וטובים לשתות שאין מכבידין את הגוף: ה"ג **והאי דגיחורי משום דמשמשי ביממא.** לפיכך בימהן אדומין כאדמומית היום רו"ש בלע"ז: **דנידי עינייהו.** עיניהם נדים וגעים: [פ]**שילא מחן לקראת כלה.** שהמים קבוצין על הארץ וכשהטפה טופלת עליהן טפה מתמונה בולטת לקראתה: **שמע משמע.** שבשרוהו לאחר ידלו בשמים בלילה אומר הטוב והמטיב: **אחא פורחא.** מודים אנחנו לך: **אחא עוכא.** הטוב והמטיב: **אית ליה ארעא.** הטוב והמטיב שהטיב לו: [ר] **כנה בית חדש.** שכולו שלו אומר שהחיינו: **שלו ושל אחרים.** הטוב והמטיב: ה"ג [ס]**(והתנן) כנה בית חדש וכו' לא קשיא הא דאית ליה שותפות הא דלית ליה שותפות הא דלית ליה שותפות.** וע"ג אלא הא והא דאית ליה ארעא. וה"פ תירוצא דשניגן קמי בדוכתיה מודים אנחנו לך בדלית ליה ארעא הטוב והמטיב בדאית ליה וקשה

חבירו אומר הטוב והמטיב. תא שמע אמרו לו מת אביו וירשו, בתחלה אומר (פ)ברוך אמת האמת. ושנינן התם דאיכא אחותה דיחבו בהדיה. וכן לענין ילדה אשתו וכן זכר דהנאה לו ולאשתו היא, ששניהן רוצין בזכר. וכן ביין וכל בני חבורה אית להו הנאה. **מהני בנה בית חדש וקנה כלים חדשים אומר שהחיינו וכולי.** זו השמועה משובשת היא בנוסחאות, אבל אנו נסתתאות, אבל אנו נסתתה שבאה מבבל וכן סידורה, אמר רב הונא לא שאנו שצריך לברך אילא שאין לו כיוצא בהן, אבל יש לו אין צריך לברך. ור' יוחנן אמר אחד זה ואחד זה צריך לברך.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com